

מסורת הש"ס

גמ' (א) קדושין טו: ב: [שי' מוס' בע"מ: נח: ד"ה גלג] (א) [לעיל יא: ד] ד"ב: כד: עירכין גל: [מוספי' פ"ה] (ה) [מסדרין מה: י] [שי' מוס' ר"ה טו, ד"ה דרממנא] (י) [ובלקוט ליהא וכן כ"מ א"ת' והתניא במזיד וכו'] (ט) [ברכות גל: קדושין ח: וס"ג] (ט) [שי' מוס' קוטה כד, ד"ה ור' יונתן וכו' מה שכתבו בסוף דבריהם ומוס' מנחות ח: ד"ה מהי כו'] (י) מסהדרין פה: (יא) מע"ש פ"ג מ"ו (י"ג) [ג"ל בפנים] כן איהא מנשה דמע"ש פ"ג מ"ו (יג) [ג"ל דתבן] (יד) פ"ג מ"י דמעשיות רש"י (טו) [ג"ל בגטתן] ואנן אמרין ונחמין קים: יוס' שמת צו על נאמר צו ויטוס' משכן שלה כן איהא ברש"י בע"מ (טו) [ג"ל את פלח קדמה אלפים חמשה] **תרפ"ז** (יז) [ג"ל שהוא עומד וכו' ונטה לפניו וכו'] (יח) [מע"ש מ"ו (יט) וס"ה]

—

הגהות הב"ח

(ב) גמ' אין לו גואל הדם: **(ב)** שם רבי אליעזר אומר עד עמדו. י"ב רישא דקרא ולא ימות הרוצח עד עמדו וגו': **(ב)** רש"י ד"ה מגרש וכו' ומדומם מחוץ לגר ארפיס אמה וכתב מקרי: **(ד)** ד"ה אין וכו' לענין כ"ל ואתו ו' נמחק: **(ה)** **תרפ"ז** ד"ה אין וכו' אמרין רבגין לא נתקדשו וא"כ אי הוי מעשר שני וכו' וי"ל דמיייר עשניין שבחן מועטין וכו' כאלו עומדין בלחור וכו' ועוד י"ל וכו' ואזיר ירושלים ונגה שוין לקרקע הס"ד:

—

הגהות הגר"א

[ב] גמ' וכל אדם אין חייבין מל"ל: **[ג]** **שם** דההורגנו. נמחק (וכן ליהא דפוסים ישנים): **[ג]** **שם** עומד בפנים כ"ל:

—

גליון הש"ס

רש"י ד"ה טעה יואב וכו' ולא מעל מזבחי. עי' יומא דף פג ע"ה ברש"י ד"ה ולא מעל מזבחי וצ"ע: **בד"ה** ה"א אלא וכו' ואינו מוחרג על כבודו. עי' בדברות הראשונות פרשת מולדות:

—

הגהות

תרפ"ז ד"ה אין. עוד י"ל דמיייר באילן שענפיו מפורדים ואזיר כו'. כ"ל וכו' בתוס' ס"ז ע"ש ונחמס דמקו צוה המפרשים: (משנץ גרמאח)

—

תורה אור

גמ' או בך יי חילו ופגע ידיו תרצה מחוץ מתנים

קפיו ופישאיו מן יקומין: (דמיס לה) (א) [והשמעה באה עד יואב פי ויבא נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה ויגם יואב אל ארץ יי ויתחן בקרנות התנאים: (מלמס"ב ג, טו) (א) מי זה בא מארם? תמוין בגדים מביקצה וזה הדור בלבשו? ענה פרץ כו'ו אי מדירב בפקצה רב דה"שעי: (שששו גט, 6) (א) והיו הערים להם לשבת ומגוריהם ידיו לכתבהם ולקבשם ולכלת תיחם: (ממנזר לה) (א) חן והצילו העדה את הרצח מיד גאל תהם והשיבו אותו העדה אז עיר מקלטו אשר גם שמה וישב בה עד מות הבהן תהרף אשר משח אותו בשמן הקדש: (ממנזר לה, טו) (א) ומאז אתו גאל תהם מחוץ לקבל עיר מקלטו ורצח גאל תהם את הרצח אין לו דם: (ממנזר לה, טו) (א) והיו להם הערים למקלט מנאף ולא מות הרצח עד עמדו לפני העדה למשפט: (ממנזר לה, י) (א) ואם יצא יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר יגיס שמה: (ממנזר לה, טו) (א) לא אהבה לו ולא תשבע אצ"ו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תפסה עליו: (דמיס ג, ט) (א) **רש"י** ו' והיה ביום ההוא יפקדו' על צבא המרום בפרום ועל מלכי האדמה על האדמה: (שששו, מד, 6) (א) ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה ארפיס באפה ואת פאת גב ארפיס באפה ואת פאת ים ארפיס באפה ואת פאת צפון ארפיס באפה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרש הערים: (ממנזר לה, ט) (א) ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב איש נתן יי חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקדש לכל אשר צוה יי: (שמות לה, 6) (א) ועשה יי להם באשר עשה קסיוחן ולעוץ מלכי האמרי ולארצם אשר השמידו אתם: (דמיס לה, ד) (א) כי אם לפני יי אלהיהן תאכלנו בפקודם אשר יבחר יי אלהיהן בו אחת ובגד ובקר ועקרד ואמחר ויחלו אשר בשעריהן ושמחת לפני יי אלהיהן בכל משלח ידך: (דמיס ג, יט) (א) מו' כי בעיר מקלטו ישב עד מות הבהן תהרף ואחרי מות הבהן תהרף ישוב הרצח אל ארץ אהליו: (ממנזר לה, טו)

אלו הן הגולין

פרק שני

מכות

יב.

אליבא דרבי אליעזר כ"ע לא פליגי. כלומר מאן דאמר מתה ודאי כרבי יהושע אמר ולא כרבי אליעזר דלעילא דרבי אליעזר ליכא למ"ד מתה כיון דלגבי עבודותיו אמר פסולות למפרע ודאי אין זה כהן: **בי פליגי אליבא דרבי יהושע**. כלומר אין אנו זריכין לומר מ"ד בטלה כרבי אליעזר ולא כרבי יהושע דלעילא דרבי יהושע איכא למימר דפליגי: **פועל ידיו תרצה**. עבודותיו כשירות אבל לענין שאר דבריו אינו כהן: **טעה יואב**. בדרשא דמעס מזבחי תקטנו ^יולא מעל מזבחי דהיינו מעל מזבחי: **מוזבה בית עולמים**. דמכיז מזבחי המיוחד

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דר' יהושע מאן דאמר מתה כרבי יהושע ומאן דאמר במלה עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דכתיב **א**וברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה ^באפי' חללין שבו אבל הכא אפי' רבי יהושע מודה: נגמר דינו וכו': אמר רב יהודה אמר רב שתי טעיות טעה יואב באותה שעה דכתיב **י**ויונס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה ^אשאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו

טעה ^בשאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה אביי אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה ^אשאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו והוא זו היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי למענות דכתיב ^אמי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ^בבצר והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שונג והוא מזיד היה טועה שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו ^וערי מקלט לא נתנו לקבורה דכתיב ^אומגרשיהם יהיו לבהמות ולרכושם ולכל חיותם לחיים נתנו ולא לקבורה מיתבי ^אהושמה השם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם נתנו קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכו': ורמינהו ^אויישב בה יבה ולא בתחומה אמר אביי לא קשיא וכאן לקלוט כאן לדור לדור ^אתפוק ליה ^אדאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה לא מגרש עיר ולא עיר מגרש אמר רב ששת לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום וכו': ת"ר ^אורוצח גואל הדם את הרוצח ^במצוה ביד גואל הדם אין ^ב גואל הדם רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם ^א חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר ^אעד עמדו ^ב לפני העדה למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ^אורוצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי ורבי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה למשפט מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ^אמנין לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר ^אאם יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשונג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא ^[א] ^[א] ^(וההורגו) במזיד נהרג ^ב בשונג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן ^[ב] ^(דברה תורה כלשון בני אדם) כי אדם הוא כמאן דאמר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם אמר אביי ^[ב] ^(מסתברא כמ"ד) דברה תורה כלשון בני אדם שלא יהא סופו חמור מחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשונג גולה אף סופו במזיד נהרג בשונג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל הדם ותניא אידך ^אאין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי ^(ו) והאמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל ^אכלל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללתו ^אחוץ ממסית שהרי אמרה תורה ^אלא תחמול ולא תכסה עליו אלא לא קשיא ^אהא בכנו והא בכנ בנו: **מתני'** ^אאילן שהוא עומד בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונופו נוטה בתוך התחום הכל הולך אחר הנוף: **גמ'** ^אורמיניה ^באילן שהוא עומד ^[א] ^[ב] ^(בתוך הפנים) ונוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה לפנים מכנגד החומה ולפנים כלפנים מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ מעשר אערי מקלט קא רמית מעשר בחומה תלה רחמנא ערי מקלט בדירה תלה רחמנא בנופו מתדר ליה בעיקרו לא מתדר ליה ורמי מעשר אמעשר ^(ג) דתניא ^(ז) בירושלים הלך אחר הנוף בערי מקלט הלך אחר הנוף אמר רב כהנא לא קשיא הא ר' יהודה והא רבנן דתניא ר' ^א

מסכת פרה

פרק ה' משנה ז'

השקת שפסלע, אין מבלאין ביה ואין מקדשין ביה ואין מוין ממונה ואינה צריכה צמוד פתיל ואינה פוסקת את המקנה.

—

עין משפט ונר מצוה

פר א ב ג מיי פ"ה מהל' רוחא הלכה יז סמג עשין עה: **פ**ר ד מיי שס פ"ז הל' ד ופ"ג מהל' שמעתי הל"ג סמג עשין קה:

פה ה מיי פ"ז מהל' רוחא הל"ז ופ"ח סמג עשין טה ע:

ס ו ז מיי שס פ"ח הלכה יא סמג שס:

ע ח מיי פ"ה מהלכות שמעתי הלכה ד סמג עשין קה:

עא ב מיי פ"א מהלכות רוחא הלכה ה:

עב י מיי שס פ"ה הל"י: **ע**ב כ מיי שס הלכה יא: **ע**ד ל מיי שס פ"א הל"ג: **ע**ה ז מיי פ"ה מהל' מתמסר בל"ד סמג לאון יג טוס"ע י"ד ס' רמא ספף ה:

עז ג מיי שס:

עז ח מיי פ"א מהלכות רוחא

הלכה ג:

עח ע מיי שס פ"ח הלכה יא:

—

פינוי רש"י

מוזבה בית עולמים. בית המקדש שברוצלים קרי ליה בית עולמים לפי שאין אחר קדושתו וימיר צמקוס אחר וצוה לא שרטה שכינה צמקוס אחר: (פוסט טו: ד"ה ארץ בן יהודה) ירושלים נקראת בית עולמים. דמשנתרבה לא היטה אחריה ימיר לשאר מקומות אבל קדושת שילה היטה אחריה ימיר לצמות כל ימי טב וצבעון: (חולין פד, ד"ה ירושלים נקראת)

דאין עושין שדה מגרש. משום יישוב ארץ ישראל והיינו חורבן שממנעא את הויסעי: (עירק ג:)

לא מגרש עיר. שעשה צו בתים שאין עיר נאה בלא מגרש וכ"ש שאין עושין עיר מגרש שאין ממדיצן את יישוב העיר: (עירק ג:)

—

רבינו חננאל

ואסיק כי פליגי אליבא דרבי יהושע מאן דאמר מתה כרבי יהושע כלומר בקרבותיו כשרין (בחי בעשוי) [כחי ועכשין] מת ומאן דאמר בטלה אמר לך עד כאן לא מכשר רבי יהושע התם אלא משום דכתיב בוך ה' חילו ופועל ידיו תרצה אפילו חולין שבו תרצה אבל הכא אפילו רבי יהושע מודה דבטלה כהונה: **גמגר** דינו בלא כח גדול ואח"כ נתחמה כ"ג ומי שהרג כ"ג ומי שהרג אינו יוצא משם לעולם ^(א)לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפילו כל ישראל צריכין לו כיואב כו': **א"י** יהודה אמר בר שמי טעית טעה יואב כו': **ירושלמי** רבי יוחנן שיל לרבנן דתמן חזין אילין אתון אמרין בשם בר (ולי) [ולית] אינן כן אתון אמרין בשם בר לא התירו ביפת תואר אלא בעילה ואשתה ואני אומר לא ראשונה ולא אחרונה אלא אחר כל המעשים שנאמר ואחר כן כתב אליה ובעלתה ורובת אמריתו כי טעה יואב והחזיק בקרנות המזבח ואין הקרנות קולטות אלא גגו ולא גג שבישילי קולט אלא גג בית העולמים וקלט ואני אומר לא הקרנות קולטות ולא הגג קולט לא של שילה ולא של בית העולמים ואין קולטות אלא ערי מקלט בלבד. ואפשר יואב תחמולתו ראוב השלישים היה טמא דברב זה אלא לסנהדרין ברח אמר מוטב יהיב ביתא [ידן] שירשוהו בניו דתון חרובי ב"ד נכסיהן לירוש' חרובי מלכות נכסיהן למלך מיד אמר שלמה וכי לממוני אני צריך להסיר דמי חנם אני צריך ^(א). **כשם** שהעיר קולטת כך תחומה קולטת ואצ"פ שאינו דר בתחומה ^(א)אם שי שם מחילה אבל קולטת ואין רשות לגואל הדם להורגו הרוצח מצוה ביד גואל הדם וביד כל אדם רשות ורבי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר גואל הדם רשות וכל אדם אין ^(א) חייבין עליו משום דרב אמרו רוצח שיצא חוץ לתחום ^(א) קודם שיגמר דינו לגלות ומצאו גואל הדם חורג נהרג עליו. ומתמתנין כמאן אמר רב לשמעתיה לא כל כר' יוסי הגלילי דאמר מצוה ולא כר' עקיבא דאמר רשות מימ' לתרייהו פטור. ואמרין רב דאמר כי אליעזר כו': **ת"ר** ואם יצא יצא הרוצח אין לו אלא במזיד כו'. אמר אביי מסתברא כמאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם אלא במזיד נהרג בשונג גולה שלא יהא סופו חמור מחלתו ששונג גולה יהיה אחרייתו בשונג נהרג אלא בשונג גולה: **תני** חדא אב שהרג בנו נעשה גואל הדם ותניא אידך אין בנו נעשה גואל הדם. פרקינן אם עשר הרג תימן כן אליפ' ^(א)אליפ' נעשה גואל הדם שני שלו והורג עשו אביו אבל אם הרג עשו רעואל בנו (של) [שלו אין] אליפ' גואל דם אחרי מיד אביו:

^(ב) מנשה אימא אילא אלא לא לעדות מלכו וכו' ומשמע דקא' לטולו רוחא' ודלא'ס במיתא ס"ה ואילי דרבינו אי לו ביקא' אחת לו דמכר בעיב ריטו וילי ואילי וכו'. ^(א) יי מסדרין ממ ע"כ ותוס' שם ד"ה בטלה. ^(א) כ"ל אף ים שם מוילה מ"מ אמר רסא לרז שס. ^(ד) דמיס ביקא' כמא' דפוס וירעלא וכו"ס בטכותה כמ"ר ג"ל ו"ל כלן. ^(ה) עי' לעיל דף י"ב פ"ב בתפלים וכו' מי שנחמייב גלות מחזירין. ^(ו) פ' ריטו י"ב ואילי ט"ס כלן.